Livsmedelsstrategi 2.0

Sammanfattning av regeringens arbete
för att stärka alla delar i livsmedelskedjan och
öka den svenska livsmedelsproduktionen

Regeringskansliet

Omslagsbild:
Drönare blir ett allt mer viktigt arbetsredskap i det moderna lantbruket. Drönaren på bilden utrustad med hyperspektral sensor för analys av grödan. Drönare kan också användas för att exempelvis så in mellangrödor i växande huvudgrödor. Foto: Agtech Sweden.

Produktion: Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Tryck: Elanders grafiska
Artikelnummer: LI2025.01

Förord

Svensk mat är fantastisk.

Vår livsmedelsproduktion kännetecknas av kvalitet och innovation. Här produceras unika smakupplever och produkter vi kan vara stolta över. Dessutom med ett stort mått av ansvarstagande: låg antibiotikaanvändning, god djurvälfärd, resurseffektiv odling och hög livsmedelssäkerhet.

Det enda felet med svensk mat är att vi producerar för lite av den.

Livsmedelsstrategi 2.0 innebär att vi växlar upp arbetet med den tydliga ambitionen att produktionen av svensk mat ska öka.

Mycket har förändrats sedan den ursprungliga strategin antogs. Rysslands anfallskrig mot Ukraina, coronapandemin och år med svåra väderförhållanden har, utöver mänskligt lidande, belyst utmaningar för livsmedelssektorn. Utmaningar som behöver adresseras.

Den vidareutvecklade strategin är ett startskott för ett mer fokuserat och ambitiöst arbete med att stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft, förbättra lönsamheten och se till att produktionen av svensk mat växer.

Ett av strategins fokusområden är att öka robustheten i livsmedelskedjan. Strategin ska bidra till ökad uthållighet hos företagen så att matförsörjningen kan tryggas även vid påfrestningar. Särskilt fokus läggs också på insatser för att främja export och framhäva svensk kvalitet och gastronomi. Visionen är svensk gastronomi i världsklass.

Företagen är med sitt engagemang och kunnande omistliga för att vi ska lyckas. Därför är det centralt för regeringen att främja deras villkor och sträva efter en enklare vardag för dem som gör jobbet.

Jag vill rikta ett särskilt tack till alla – enskilda, branschföreträdare, organisationer, myndigheter med flera - som aktivt har bidragit med kloka tankar och inspel under processens gång.

Livsmedelsstrategi 2.0 pekar ut en riktning. Framtiden formar vi tillsammans.

Peter Kullgren
Landsbygdsminister

Inledning

Regeringen är i full färd med att lägga om svensk jordbruks- och livsmedelspolitik, detta med förvissningen om att konkurrenskraften och lönsamheten i dag är för låg och att vi måste stå bättre rustade i händelse av kris och ytterst krig.

När regeringen tillträdde hösten 2022 var ett av de första besluten inom livsmedelsområdet att vi behövde göra ett omtag för att det riksdagsbundna målet om ökad livsmedelsproduktion ska kunna nås. Det behövdes en Livsmedelsstrategi 2.0.

Det är mycket som har hänt i omvärlden under senare år som har satt en stor ekonomisk press på företagen i livsmedelskedjan. Extrema väderhändelser har slagit hårt mot primärproduktionen och pandemin ställde företagen inför mycket stora utmaningar. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har påverkat globala handelsströmmar av livsmedel och också bidragit till att öka kostnader för företag i Sverige. Den höga inflation som rådde framför allt under 2022 och 2023 drev upp företagens kostnader ytterligare samtidigt som konsumenternas köpkraft urholkades.

Foto: Maria Nilsson/Regeringskansliet

Livsmedelsstrategin 2.0 – en ny inriktning

Grunden för en robust livsmedelskedja är lönsamma företag i hela livsmedelskedjan

Erfarenheterna från pandemin svåra väderförhållanden och det försämrade säkerhetspolitiska läget har tydliggjort behovet av en robustare livsmedelskedja med ökat fokus på stärkt lönsamhet, ökad produktion och förbättrad försörjningsförmåga. Grunden för en robust livsmedelskedja är lönsamma företag i hela livsmedelskedjan. Det som vi inte kan producera i fredstid kommer vi aldrig kunna producera i en kris då vårt samhälle utsätts för stora störningar. För att åstadkomma detta krävs ett mer fokuserat arbetssätt och vassare åtgärder som verkligen gör skillnad för företagen, både på kortare och längre sikt. Detta ska Livsmedelsstrategin 2.0 leverera.

Livsmedelsstrategin 2.0 är en strategi för hela livsmedelskedjan, med ett delat ägarskap mellan näringslivet och det offentliga. Därför har regeringen haft en nära dialog med livsmedelskedjans aktörer, de som bäst vet vad som behövs för att livsmedelsproduktionen ska kunna öka. Engagemanget har varit mycket stort, och många kloka tankar och förslag har förts fram som har varit värdefulla i arbetet med Livsmedelsstrategin 2.0. Ett av de tydligaste, och mest samstämmiga, budskapen från den här dialogen har varit att det behövs en Livsmedelsstrategi 2.0 med ökat fokus på lönsamhet, konkurrenskraft och en robust livsmedelskedja.

Mätbara mål

Riksdagen fastslog det övergripande målet för livsmedelsstrategin 2017 att öka den svenska livsmedelsproduktionen och lade samtidigt fast målen för de tre strategiska områdena. I samråden och inspelen till arbetet med Livsmedelsstrategin 2.0 har det tydligt framgått en önskan att strategin ska innehålla mätbara mål och att dessa behöver följas upp. Som exempel har nämnts en marknadsandel för kött och mjölkekvivalenter på 80 procent och spannmål 150 procent. Vidare att marknadsandelen för gröna proteiner bör vara 100 procent och avseende sjömat[1] en produktionsökning med 80 procent.

Regeringens bedömning är att för att få tillförlitlighet i denna typ av mål så ges Jordbruksverket i uppdrag att föreslå hur man kan förbättra och konkretisera uppföljning och mätning av livsmedelsproduktionen i Sverige genom att ta fram underlag för att bedöma möjlig produktionsökning över tid med en kontrollstation 2030. Till exempel uttryckt som andel av den svenska marknaden, där produktionen kan konsumeras inom landet eller exporteras. Underlaget bör också beskriva möjliga målformuleringar och beskriva för- och nackdelar med en sådan målsättning. Ytterst handlar det om att på ett effektivt sätt mäta utvecklingen inom den svenska livsmedelsproduktionen.

Innovativa processer inom jordbruket handlar ofta om gränslandet mellan biologi, teknik och ekonomi. En viktig del i detta är att analysera grödans tillväxt under hela odlingssäsongen, vilket bland annat görs på Agtech Swedens innovationsgårdar med kameror och linjaler.

[1]Med begreppet sjömat menas det livsmedel som kommer från fisket i hav och inlandsvatten samt odlad sjömat från anläggningar i vatten och på land.

Grundläggande arbete för att stärka lönsamhet och konkurrenskraft

Regeringen tar ett samlat grepp om frågorna som rör livsmedels-produktionen och det kommer att märkas ute hos företagen.

Livsmedelsproduktionen är till sin karaktär sådan att den påverkas av en mängd politiska beslut. En viktig utgångspunkt är därför att livsmedelsfrågorna måste synas och få genomslag i politikutvecklingen inom många områden. Regeringens insatser för att stärka livsmedelskedjan är betydligt bredare än enbart det som satsas på Livsmedelsstrategin 2.0. I budgetpropositionen för 2025 gör regeringen en satsning på livsmedelsstrategin, vilket blir en rejäl förstärkning. Samtidigt ser regeringen till att jordbruket och livsmedelsproduktionen drar nytta av satsningar inom andra områden såsom forskning och innovation, näringspolitiken, skattepolitiken och den gemensamma jordbrukspolitiken.

Även de resurser och förmågor som byggs upp inom det civila försvaret kommer bidra till en ökad robusthet i jordbruket och livsmedelsförsörjningen. Regeringen tar ett samlat grepp om frågorna som rör livsmedelsproduktionen och det kommer att märkas ute hos företagen.

Kontroll av trycket i en av bryggeriets stora jästankar som innehåller 8000 liter.

Foto: Poppels Bryggeri / Felicia Careberg

Regelförenkling

Det ska vara enkelt att starta, driva och utveckla företag i Sverige, oavsett om det är som lantbrukare, inom förädlingsindustrin eller som handlare. Regeringen har en offensiv förenklingsagenda och genomför flera åtgärder för att minska företagens regelbörda och administrativa kostnader. Regeringen har tillsatt ett implementeringsråd som ska lyfta företagsperspektivet tidigt i EU-processer och verka för att EU-lagstiftning inte genomförs över miniminivå i Sverige. Regeringen har också tillsatt ett förenklingsråd som ska lämna förslag på regelförenklingar av redan befintlig lagstiftning.

Regeringen har tagit initiativ till regelförenklingar som mer specifikt påverkar livsmedelsområdet. Flera utredningar med syftet att förenkla regelverk har tillsats, däribland att se över kontrollorganisationen inom livsmedelskedjan. Regeringen har också mottagit betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd med förslag på regelförenklingar inom animalieproduktionen.

Tre fokusområden

Med Livsmedelsstrategin 2.0 vill regeringen staka ut vägen mot en ökad svensk livsmedelsproduktion och vässa sitt arbete inom livsmedelsområdet. Det fortsatta arbetet med att öka livsmedelsproduktionen bör genomföras med både bredd och spets. Livsmedelsstrategin 2.0 kraftsamlar inom tre fokusområden som har lyfts fram av flera av livsmedelskedjans aktörer och där regeringen ser stora möjligheter att göra verklig skillnad genom ett fokuserat arbete. De tre fokusområden är ökad robusthet i livsmedelskedjan, exportfrämjande och svensk kvalitet och gastronomi.

Ökad robusthet i livsmedelskedjan

Grunden för en fungerande livsmedelsförsörjning under kris och krig är en konkurrenskraftig och lönsam livsmedelskedja i fredstid. I livsmedelsstrategin är det sistnämnda i fokus. Konkurrenskraftiga och lönsamma företag står emot påfrestningar bättre. Vad gäller robusthet kommer därför fokus för Livsmedelsstrategin 2.0 ligga på den grundläggande förmågan att stå emot påfrestningar och skapa redundans.

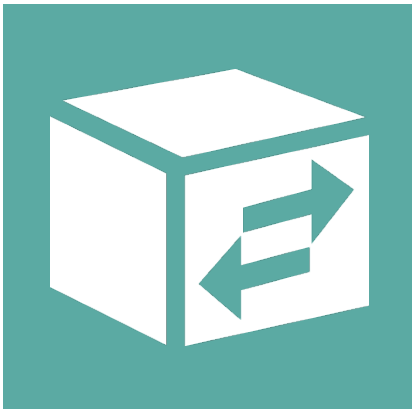

Livsmedelsstrategin 2.0 är en viktig länk i kedjan i uppbyggnaden av det civila försvarets förmåga vars resurser och förmågor i sin tur också bidrar till en ökad robusthet i jordbruket och livsmedelsförsörjningen.

Den svenska livsmedelsproduktionen är ett föredöme när det gäller god djurvälfärd, låg antibiotikaanvändning och låga klimatavtryck. Om vi inte själva producerar den mat vi behöver är vi hänvisade till att importera mat från länder med lägre klimat- och djurvälfärdsambitioner och till att exportera miljö- och klimatpåverkan. Satsningar på att öka den svenska livsmedelsproduktionen kommer därför både gynna klimatet, jobb och tillväxt i Sverige och en robust livsmedelsförsörjning.

Exportfrämjande

Den globala efterfrågan på livsmedel kommer fortsätta öka. Samtidigt försämras möjligheterna att producera mat på många håll i vår omvärld. Det finns därför flera skäl för att producera och exportera svensk mat.

Näringslivet har tagit fram en ny livsmedelsexportstrategi. Regeringen möter detta med en förnyad satsning på exportfrämjande åtgärder, exempelvis inrättandet av ett Food Export Center och en rad andra satsningar hos Business Sweden. Regeringen tillsätter nya lantbruksråd vid ambassader på strategiskt viktiga marknader och kommer prioritera politiskt deltagande i delegationsresor för att främja svensk livsmedelsexport. Arbetet för tillträde till nya marknader kommer stärkas upp. Tillsammans med den exportstrategi som livsmedelsföretagen själva har tagit fram kommer dessa insatser att göra skillnad för den svenska livsmedelsexporten.

Foto: Restaurangakademien

På tallriken ligger kryddstekt kronhjort med fröknäcke, krasse, dill och andra färska örter.

Svensk kvalitet och gastronomi

Svensk mat är inte bara klimatsmart och producerad med stor hänsyn till djurens välfärd. Den är också väldigt god. Det finns så mycket kompetens i hela livsmedelskedjan, allt från duktiga lantbrukare till förädlingsföretag och kockar. Vi producerar mat av världsklass i vårt land! Det vill regeringen lyfta genom att fokusera på svensk kvalitet och gastronomi. Sverige ska bli ett land där mat och dryck inte bara är en källa till näring, utan i ännu större utsträckning också en njutning och upplevelse. För att uppnå detta kommer arbetet med att

På tallriken ligger vit sparris med hollandaisesås och forellrom.

Foto: Restaurangakademien

framhäva svenska mervärden att stärkas. Regeringen kommer att arbeta aktivt med att marknadsföra de unika fördelarna med svenska livsmedel och att framhäva svensk gastronomi med hjälp av svenska kockar och kocktävlingar. Från rena vatten, hållbar livsmedelsproduktion, låg antibiotikaanvändning och hög livsmedelssäkerhet till unika smakupplevelser.

Regeringen vill bidra till ökad småskalig livsmedelsproduktion i hela landet och underlätta för restauranger, kockar och andra aktörer att utveckla måltidsturismen. Regeringen möjliggör därför gårdsförsäljning av alkoholdrycker, samtidigt som Systembolagets monopol värnas. Detta är avsett att gynna besöksnäringen där upplevelser med mat och dryck kan spela en viktig roll, samtidigt som folkhälsan värnas.

Foto: Felix Gerlach

Helsingborgs hamn är en av Sveriges största färjehamnar, en containerspecialist och har en unik placering i den expansiva Öresundsregionen.

Genomförande och finansiering

Det är viktigt att livsmedelsfrågorna får genomslag inom flera olika politikområden. För att på ett effektivt sätt nå livsmedelsstrategins mål krävs synergier mellan många olika insatser. I budgetpropositionen för 2025 berörs livsmedelskedjan av ett flertal omfattande satsningar.

Regeringen förstärker den permanenta finansieringen av anslaget för en konkurrenskraftig livsmedelssektor med 80 miljoner kronor årligen från och med 2025. Det är den förstärkningen som möjliggör de uppdrag som regeringen idag har beslutat om.

Budgeten för den strategiska planen för den gemensamma jordbrukspolitiken ökas med 746 miljoner kronor under resten av programperioden. Regeringen inför också ett nytt investeringsstöd, kallat kväveklivet, med en budget på 100 miljoner kronor årligen under tre år.

Även på skatteområdet gör vi viktiga insatser. Den tillfälligt utökade nedsättningen av skatt på så kallad jordbruksdiesel kommer gälla även under 2025 och från och med 1 juli 2025 kommer alkoholskatten för öl från oberoende småbryggerier att sänkas. Totalt ger detta skattelättnader på 730 miljoner kronor årligen. Dessutom har regeringen ändrat reduktionsplikten vilket har bidragit till att hålla dieselpriset nere.

Under hösten 2024 lade regeringen fram två propositioner där livsmedelsfrågorna är tydligt berörda. I propositionen om totalförsvaret 2025–2030 finns satsningar på uppbyggnaden av det civila försvaret där beredskapssektorn för livsmedelsförsörjning och dricksvatten är en av de prioriterade sektorerna. Inom ramen för de satsningar som görs på civilt försvar i 2025 års budget görs konkreta förmågehöjande insatser. För 2025 är 356 miljoner kronor avsatta för detta ändamål för att stegvis öka till 802 miljoner kronor 2027. Av dessa medel satsas en betydande del på ökad robusthet inom primärproduktionen, robusta livsmedelsbutiker samt på att inleda arbetet med att etablera beredskapslager för livsmedelssektorn.

Forsknings- och innovationsfrågor är avgörande för lönsamhet, konkurrenskraft och robusthet i livsmedelskedjan. Hösten 2024 presenterade regeringen forsknings- och innovationspropositionen som bland annat innebär att det nationella forskningsprogrammet för livsmedel förlängs och förstärks. Den förstärkningen sker också

stegvis och uppgår 2028 till 110 miljoner kronor. Det motsvarar en fördubbling av dagens nivå.

Regeringen kommer ta en mer aktiv roll för att strategin förverkligas. Ett livsmedelspolitiskt råd under ledning av landsbygdsministern har tillsatts och kommer tillsammans med flera andra initiativ säkerställa en nära dialog med livsmedelskedjans aktörer i strategins genomförande.

Tillväxtverket är den myndighet som kommer samordna det operativa genomförandet av Livsmedelsstrategin 2.0. Strategin och utvecklingen inom livsmedelkedjan kommer följas och utvärderas av Jordbruksverket.

Foto: Food Ventures/WA3RM

Växthusprojektet i Frövi, Lindesbergs kommun är utvecklat av företaget WA3RM. Växthuset värms upp av restvärme från Billeruds kartongbruk och producerar 8000 ton tomater per år, året runt, och stärker den svenska försörjningsförmågan av grönsaker.

Sammanfattning

Regeringens ambition är att Livsmedelsstrategin 2.0 ska bidra till mer svensk mat på butikshyllorna och på tallrikarna samt att svensk mat ska synas och bli ett begrepp utanför landets gränser. Sveriges duktiga livsmedelsproducenter, som producerar god och hållbar mat, förtjänar att uppmärksammas både i Sverige och utomlands.

Livsmedelsbranschen är viktig för jobb och tillväxt i hela landet. Regeringens ambition är att den nya strategins inriktning på stärkt lönsamhet och konkurrenskraft ska bidra till att livsmedelsbranschen ska bli en framtidsbransch med fler och starkare företag.

Avslutningsvis är det viktigt att Livsmededelsstrategin 2.0 lägger grunden för att företagen ska kunna stå bättre rustade den dag vårt samhälle drabbas av någon form av kris som medför påfrestningar för livsmedelskedjan och livsmedelsförsörjningen.

För att strategin ska bli framgångsrik måste alla bidra; politiker, myndigheter och företag. Alla sitter på olika nycklar för att låsa upp och frigöra kreativiteten och entreprenörskapet i livsmedelskedjan, och tillsammans kan vi hjälpas åt för att målet om en ökad svensk livsmedelsproduktion ska kunna nås.

Den svenska livsmedelsproduktionen är ett föredöme när det gäller god djurvälfärd, låg antibiotikaanvändning och låga klimatavtryck.

Med begreppet sjömat menas livsmedel som kommer från fisket i hav och inlandsvatten samt odlad sjömat från anläggningar i vatten och på land.

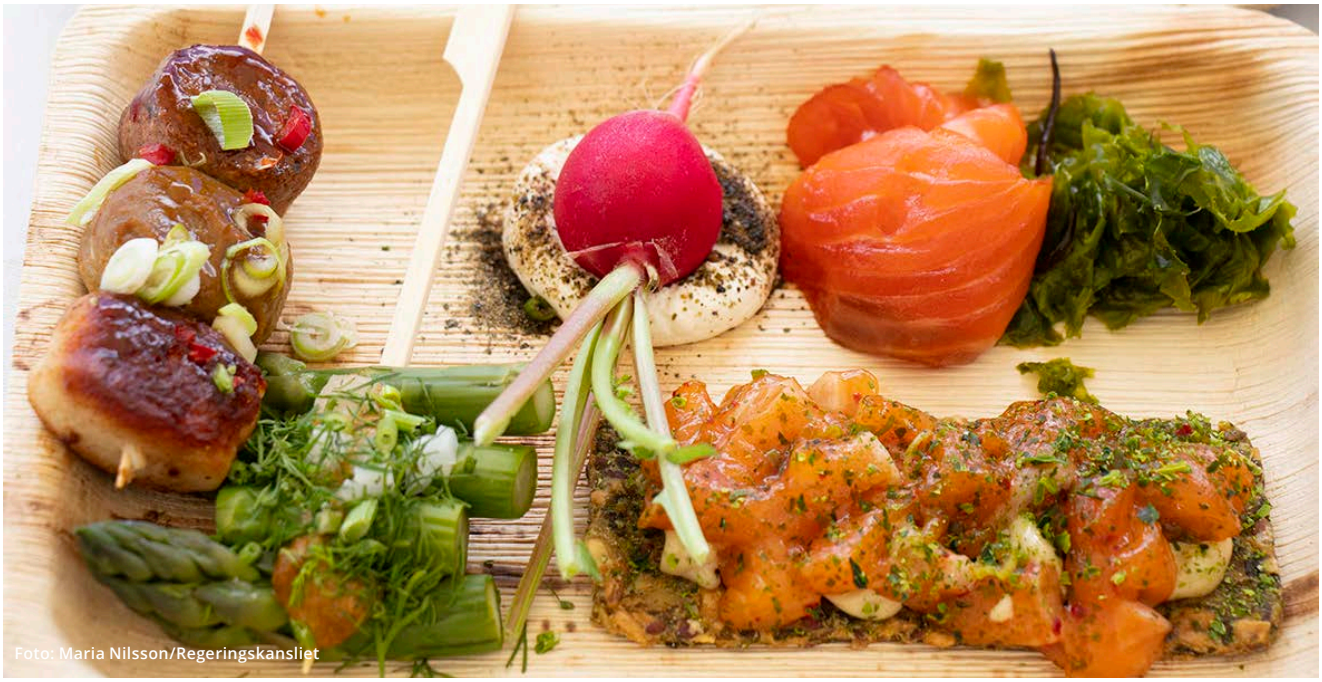

På tallriken ligger råvaror från svenskt vattenbruk och yrkesfiske med bullar av sill-, id- och sjöpungsfärs, Sashimi på regnbåge och rödingtartar på sockertångsknäcke serverat med havssallad, rökt musselcrème, grön sparris, lök och örter.

Den här delvis konstruerade bilden visar jordbrukaren Kurt Hanssons vision Agrosolary, som innebär att placera stråk över fälten bestående av solföljare och nyttoväxter såsom buskar med bär att skörda som komplement till grödorna.

Foto: Kjell Sjelin och Gustav Näslund.

Regeringskansliet
Växel: 08-405 10 00
www.regeringen.se